

BARNEOMBUDET

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
20/00493-2

Saksbehandler:
Tone Barlund

Dato:
31. august 2020

Barneombudets svar på høring - Bruken av sakkyndige i foreldretvistsaker for domstolene

1. Innledning og overordnede kommentarer

Barneombudet viser til høringsnotatet fra Barne- og familiedepartementet, «Bruken av sakkyndige i foreldretvistsaker for domstolene – Om kontroll av sakkyndigrapporter i Barnesakkyndig kommisjon, rettens oppnevning av sakkyndige og krav til mandater og rapporter». Vi takker for muligheten til å gi innspill til høringen.

Barneombudet har i lang tid vært bekymret for sakkyndigordningen i foreldretvistsaker og ment at det er behov for flere tiltak for å bedre ordningen. Vi har over flere år mottatt henvendelser fra fagfolk og privatpersoner, både barn og voksne, som stiller spørsmål ved kvaliteten på sakkyndigordningen. Mange føler seg blant annet usikre på om de kan stole på at den sakkyndige i deres sak har god nok kunnskap til å utføre oppdragene de er satt til. Andre er bekymret for den sakkyndiges rolle, metodevalg og tidsbruk. I Barneombudets rapport «Barnas stemme stilner i stormen» fra 2012 kom vi med en rekke forslag til tiltak for å bedre sakkyndigordningen. I senere år har vi også gitt uttrykk for de utfordringene vi ser i møter med Barne- og familiedepartementet, Domstolsadministrasjonen og Oslo Tingrett.

Vi er derfor fornøyde med at departementet nå har foretatt en gjennomgang av ordningen og kommer med flere forslag til tiltak for å bedre sakkyndigordningen, som blant annet følger opp forslag fra Særdomstolsutvalget. Vi vil også rose departementets innsats for å følge utredningsinstruksen på en klar og tydelig måte. Det er nyttig at departementet gir en oversikt over problemer, årsaker, konsekvenser, vurdering av eksisterende tiltak og behovet for nye tiltak, med utgangspunkt i relevante utredninger og rapporter om sakkyndigfeltet. Det er også positivt at departementet bygger høringsnotatet på en forhåndsvurdering i henhold til utredningsinstruksen, DFØs veileder og DFØs veileder om samfunnsøkonomiske analyser, som departementet viser til i kapittel 2. Vi savner imidlertid at forhåndsvurderingen hadde blitt vedlagt høringsnotatet, slik at alle har mulighet til å se den.

Barneombudet mener at forslagene departementet kommer med er et viktig ledd i å oppnå departementets mål om å øke kvaliteten på og styrke tilliten til de sakkyndiges arbeid og domstolens avgjørelser.

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

Samtidig mener vi at forslagene ikke alene er tilstrekkelige til å løse alle utfordringene med dagens sakkyndigordning, noe vi kommer tilbake til i punkt 6. Vi savner særlig en vurdering av tiltak som kan bidra til å sikre at den sakkyndige har den nødvendige kompetansen som den enkelte sak krever. Etter vårt syn er det avgjørende at de profesjonelle aktørene har nødvendig kompetanse til å gjøre gode vurderinger for barnet i disse sakene.

2. Oppsummering av våre hovedsynspunkter

Barneombudet:

- støtter at Barnesakkyndig kommisjon skal kvalitetssikre alle rapporter utarbeidet av sakkyndige som er oppnevnt av retten etter barneloven § 61 første ledd nr. 3, og rapporter bestilt av partene etter tvisteloven § 25-6.
- støtter forslaget om et eget rettsgrunnlag som gir Barnesakkyndig kommisjon adgang til å behandle personopplysninger i foreldretvistsaker.
- støtter at barneloven § 61 første ledd nr. 3 skal inneholde en henvisning til tvistelovens regler om rettens oppnevning av mer enn en sakkyndig, for å gi en pedagogisk påminnelse til retten om å vurdere behovet for flere sakkyndige.
- støtter at det gis en forskriftshjemmel om krav til sakkyndiges mandater og rapporter.

I tillegg mener Barneombudet at:

- det er behov for å vurdere tiltak som kan bidra til å sikre at de sakkyndige har den nødvendige kompetansen som den enkelte sak krever.

3. Menneskerettslige rammer og forholdet til barnekonvensjonen

Departementet har i kapittel 3.3 redegjort for hvilke menneskerettslige forpliktelser som setter materielle og prosessuelle rammer for behandlingen av foreldretvister, og som kan få betydning for bruken av sakkyndige. Som også departementet viser til, er Norge forpliktet til å sikre og respektere menneskerettighetene slik de er nedfelt i Grunnloven og konvensjoner vi er bundet av, jf. GrL § 92. Grunnloven og barnekonvensjonen legger overordnede føringer for beslutninger som vil ha betydning for barn. Kjernen er at lovgivning og andre regler som retter seg mot barn, må bygge på prinsippet om barnets beste og på vurderinger av hvilke konsekvenser (endring av) reglene har og kan få for barn.

Departementet har omtalt flere av barns rettigheter etter barnekonvensjonen i kapittel 3.3, noe vi synes er bra. Vi synes videre det er positivt at departementet også har trukket inn barns rettigheter som en del av begrunnelsene for departementets forslag. Samtidig mener vi det er noen viktige menneskerettigheter for barn mangler. Dette gjelder særlig barnekonvensjonen artikkel 12 om barns rett til å bli hørt (se nedenfor), artikkel 6 om barns rett til optimal utvikling, artikkel 2 om barns rett til ikke-diskriminering og artikkel 9 om foreldreomsorg og ikke-atskillelse fra foreldre unntatt når det er nødvendig med hensyn til barnets beste. Vi har også noen kommentarer til departementets vurderinger av barns rettigheter.

Barnets rett til å bli hørt

En av de viktigste menneskerettighetene for barn er barns rett til å bli hørt, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 12. I denne retten ligger det blant annet en forpliktelse om å høre barn og unge i spørsmål som gjelder dem, og legge vekt på deres meninger. Dette gjelder også ved utredninger av lovgivende organer og forslag til endringer i lovverket som berører barn. Barnets mening er viktig både for å kunne fastsette hva som er til barnets beste og for å kunne gjøre en tilstrekkelig barnerettighetsvurdering.¹

---

¹ Komitéen for barns rettigheter, Generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn (art. 3, para. 1), CRC/C/GC14.

Vi kan ikke se at departementet har omtalt barns rett til å bli hørt som en av de menneskerettslige forpliktelsene. Det fremgår heller ikke av høringsnotatet at barn har blitt hørt i forbindelse med utredningen, eller hvorfor dette ikke er gjort. Ett av Barneombudets innspill til departementets forhåndsvurdering var at departementet burde snakke med et representativt utvalg av barn som har erfaring med sakkyndige i foreldretvistsaker for domstolene. Dette skulle departementet ha gjort for å oppfylle forpliktelsene etter barnekonvensjonen.

I det videre arbeidet mener vi derfor det er viktig at myndighetene systematisk innhenter kunnskap fra barn og unge som har erfaring med sakkyndige i foreldretvistsaker. Det må fremgå tydelig hvordan synspunkter fra barn og unge er vurdert og vektlagt i arbeidet.

Barnerettighetsvurderinger

Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegger staten å sette inn alle egnede tiltak for å oppfylle, respektere og beskytte rettighetene i konvensjonen. Ved ny lovgivning og utforming av ny politikk innebærer det at myndighetene må vurdere hvilke konsekvenser forslagene vil ha for oppfyllelsen av barns rettigheter, det vil si å gjennomføre en barnerettighetsvurdering.

En barnerettighetsvurdering innebærer at det skal undersøkes hvilke rettigheter i barnekonvensjonen som berøres av forslaget, og at det deretter må vurderes om forslagene bidrar til å oppfylle rettighetene. Om forslagene påvirker rettighetene negativt, bør det vurderes andre tiltak eller eventuelt kompenserende tiltak. Barnekomiteen har utdypet kravene til slike vurderinger i generell kommentar nr. 14 om barnets beste.

Ifølge utredningsinstruksen skal hver sak inneholde en konsekvensutredning som skal bestå av analyse og vurdering av vesentlige konsekvenser av beslutningen som blir foreslått, både negative og positive. Disse konsekvensutredningene skal blant annet omfatte konsekvensene for private, herunder enkeltpersoner.² Dette betyr at også konsekvensene for barn bør analyseres og vurderes. Det er også presisert i veilederen til utredningsinstruksen punkt 2-3-2 at de menneskerettslige konsekvensene skal vurderes. Barnekonvensjonen er en del av disse, men barnerettighetsvurderinger³ er dessverre ikke viet en egen plass i utredningsinstruksen eller veilederen. Det er derfor en fare for at hele gruppen overses i lovarbeid, selv om bestemmelsene har direkte betydning for rettighetene til barn og unge.

Til tross for at departementet flere steder har omtalt rettigheter for barn som berøres av forslagene, er det få eksempler på at departement har utført særskilte konsekvensvurderinger som gjelder barn spesifikt. Det finnes noen eksempler på at konsekvenser av forslag for barn er drøftet, men det mangler en strukturell vurdering av hvilke positive og negative konsekvenser forslagene vil få for barn, og om og på hvilken måte de vil bidra til å oppfylle barns rettigheter, eller om det er nødvendig med andre eller kompenserende tiltak. Vi savner at departementet mer aktivt vurderer om de ulike forslagene vil bidra til å oppfylle barns rettigheter.

4. Problembeskrivelse

Departementet foretar i kapittel 4 en gjennomgang og analyse av hva som er problemet med sakkyndigordningen, problemets alvorlighet, konsekvenser, omfang, og årsaker til problemet.

---

² Utredningsinstruksen kapittel 2.1

³ Barneombudet har valgt å bruke begrepet 'barnerettighetsvurderinger' istedenfor 'barnekonsekvensvurderinger' fordi det er et hovedpoeng at vurderingen skal gjøres opp mot barns rettigheter og ikke barn generelt. Det engelske begrepet er «Child Right Impact Assessment».

Departementets utredning viser at det er et problem at kvaliteten på sakkyndigrapportene varierer for mye, og at lav kvalitet ikke alltid blir avdekket av retten. Videre mener departementet at problemet er omfattende sett i lys av antall foreldretvister for domstolene. I tillegg viser utredningen at det er et problem at det noen steder i landet kan være vanskelig å rekruttere og beholde godt kvalifiserte sakkyndige. Departementet skriver at dette kan få store konsekvenser for barna og foreldrene, og føre til svekket tillit til det offentlige generelt, og til sakkyndige og retten spesielt. I ytterste konsekvens kan det føre til uriktige avgjørelser, fordi domstolen ofte tillegger rapportene avgjørende vekt. Dette kan føre til at barn vokser opp i skadelige omsorgssituasjoner hvor de utsettes for vold og overgrep, og til ulovlige inngrep i retten til familieliv.

Barneombudet er enig i departementets problembeskrivelse, og i likhet med departementet er Barneombudets klare oppfatning at dommere i disse sakene bare unntaksvis faller ned på et annet resultat enn den sakkyndige anbefaler.⁴ Det er derfor alvorlig om bidrag fra sakkyndige ikke holder god faglig standard.

Vi er også enige med departementet i at problemet er alvorlig, fordi det i mange av sakene er bekymring for barnets omsorgssituasjon på grunn av påstander om vold, overgrep, rus og psykiatri, eller at sakene er preget av så høyt konfliktnivå at det går utover barnets velferd. Slike saker krever fagkunnskap, særlig om foreldrenes omsorgsevne og barnas omsorgsbehov, som retten oftest ikke har. Rapportene fra den sakkyndige er derfor viktige for å avklare barnets omsorgsbehov og foreldrenes omsorgsevne, og bidra til at retten treffer en avgjørelse som er til barnets beste.

Barneombudet har over lang tid mottatt henvendelser fra privatpersoner og fagpersoner om saker hvor de mener at sakkyndige ikke har klart å avdekke omsorgssvikt, eller skille usanne påstander fra reelle bekymringer, og at retten på bakgrunn av dette har truffet avgjørelser som ikke er til barnets beste. Det kan være at barnet må bli boende hos eller ha samvær med en forelder som utsetter barnet for omsorgssvikt, eller at barnet blir avskåret fra å ha kontakt en forelder på grunn av usanne påstander.

De alvorlige konsekvensene disse avgjørelsene kan få for barn, gir staten en klar plikt til å forhindre dette, som departementet viser til.

5. Kommentarer til departementets forslag

Barnesakkyndig kommisjon

BSK bør vurdere sakkyndigrapporter i foreldretvistsaker

Departementet foreslår at Barnesakkyndig kommisjon (BSK) skal kvalitetsvurdere sakkyndigrapporter i foreldretvistsaker før retten kan bruke dem som bevis. Formålet er å bedre den etterfølgende kontrollen med og kvalitetsvurderingen av rapportene i enkeltsaker. Dette er i tråd med Særdomstolsutvalgets forslag i NOU 2017: 8, som fikk bred støtte under høringen, også fra Barneombudet. Vi er derfor svært glade for at departementet foreslår dette, og vi støtter forslaget.

Barneombudet har lenge ment at sakkyndigrapporter i foreldretvistsaker bør gjennomgå en kvalitetskontroll i BSK, på samme måte som sakkyndigrapportene i barnevernssakene.⁵ Selv om arbeidet fra BSK ikke kan ses som en kvalitetssikring av konklusjonen, mener

---

⁴ Barneombudets rapport, «Barnas stemme stilner i stormen», s. 48

⁵ Barneombudets rapport, «Barnas stemme stilner i stormen», s. 50

Barneombudet at en fagfelle vurdering kan gi større trygghet. Vi er enige med departementet i at en slik kontroll kan være til hjelp for retten når de skal vurdere bevisverdien av rapporten i det enkelte tilfellet. Vurderingen vil dermed være viktig for å si noe om hvor mye vekt retten kan tillate seg å legge på den sakkyndiges utredning.

Vi deler også departementets bekymring for at manglende kontroll gjennom BSK i foreldretvistsaker kan føre til at sakkyndige som ikke holder faglig mål i barnevernssaker, i stedet velger å påta seg oppdrag kun i foreldretvistsaker, og at dette også taler for likebehandling. Departementet legger videre vekt på at den sakkyndige i foreldretvistsaker ofte er den eneste profesjonelle aktøren med særskilt fagkompetanse, og vi er enige med departementet i at dette taler ytterligere for at rapportene i disse sakene kvalitetssikres.

Hvilke rapporter BSK skal vurdere

Departementet foreslår at BSK skal vurdere alle rapporter utarbeidet av sakkyndige som er oppnevnt av retten etter barneloven § 61 første ledd nr. 3. Departementet foreslår at BSK skal vurdere alle rapporter uavhengig av sakens tema og alvorlighetsgrad, og uavhengig av om rapporten brukes under saksforberedelsen, i forbindelse med et forlik eller under hovedforhandling. Dette er i tråd med Særdomstolsutvalgets forslag, og Barneombudet støtter dette.

Vi er enige med departementet i at alle rapporter bør sendes inn, og at det ikke bør være opp til dommerens vurdering eller sakens tema om rapporten skal vurderes av BSK. Vi mener det er viktig at alle rapporter sendes inn for å ivareta rettssikkerheten til alle barna i disse sakene.

Departementet foreslår også at BSK skal vurdere rapporter bestilt av partene etter tvisteloven § 25-6. Dette er i tråd med Særdomstolsutvalgets forslag. Barneombudet støtter dette. Vi er enige med departementet i at det vil være uheldig om disse rapportene utelukkes, særlig fordi BSK i dag vurderer slike rapporter i barnevernssaker. Som departementet trekker frem, kan manglende kontroll fra BSK på rapporter bestilt fra partene, også ha som uheldig konsekvens at sakkyndige som ikke holder faglige mål i stedet velger å påta seg oppdrag kun for partene.

Forskriftshjemmel om oppgaver, organisering og saksbehandling

Barneombudet støtter at det i forskrift kan gis utfyllende regler om BSKs oppgaver, organisering og saksbehandling, slik det også er gjort for BSK i barnevernssaker.

Alternative forslag fra departementet – bruk av fagkyndige meddommere

Departementet har som et alternativ til BSK vurdert om etterfølgende kontroll bør innføres ved at retten settes med to fagkyndige meddommere i saker hvor det er oppnevnt sakkyndig, men departementet anbefaler ikke dette. Departementet har lagt vekt på at BSK er det eneste tiltaket som har kontroll med sakkyndigrapporter som hovedmål. Departementet vil i stedet bidra til økt oppmerksomhet rundt muligheten til å bruke fagkyndige meddommere i foreldretvistsaker. Barneombudet støtter departementet i at to fagkyndige meddommere ikke bør erstatte forslaget om BSK. Vi synes samtidig det er positivt at departementet ønsker å bidra til økt oppmerksomhet rundt muligheten til å bruke fagkyndige meddommere i foreldretvistsaker.

Barnesakkyndig kommisjons behandling av personopplysninger

Barneombudet støtter forslaget om et eget rettsgrunnlag i barneloven som gir BSK adgang til å behandle personopplysninger i foreldretvistsaker, og en hjemmel til å gi utfyllende bestemmelser i forskrift om kommisjonens behandling av personopplysninger. Et slikt rettsgrunnlag vil være viktig for å ivareta personvernet til barna og deres familier i disse sakene, ettersom sakene inneholder mange personopplysninger av sensitiv karakter.

Retten oppnevning av mer enn en sakkyndig

Departementet foreslår at barneloven § 61 første ledd nr. 3 skal inneholde en henvisning til tvistelovens regler om retten oppnevning av mer enn én sakkyndig. Formålet er å gi en pedagogisk påminnelse til retten om å vurdere behovet for flere sakkyndige slik at saken tilføres nødvendig bredde og spisskompetanse. Barneombudet støtter dette forslaget.

Departementet har lagt vekt på at en pedagogisk påminnelse om muligheten for å oppnevne mer enn en sakkyndig, kan føre til at saker hvor det er behov for det, blir utredet grundigere og bredere fra starten. Departementet har vurdert at behovet for to sakkyndige ikke er like stort i enhver foreldretvistsak, men at det i noen tilfeller kan være aktuelt å oppnevne to sakkyndige. Dette kan for eksempel være i krevende saker eller saker hvor det er behov for ulik kompetanse og/eller spisskompetanse. Videre kan ifølge departementet to sakkyndige være ønskelig når det reises spørsmål som kan være vanskelig å vurdere og/eller kan være kontroversielle faglig sett.

Vi er enige med departementet i at behovet for to sakkyndige ikke er like stort i alle foreldretvistsaker, men at det kan være behov for dette i noen saker. Siden saker hvor det er påstander om vold, overgrep eller andre alvorlige forhold kan ha store og alvorlige konsekvenser for barna det gjelder, mener vi det er viktig at disse sakene blir utredet grundig og bredt. Ofte kan det være slik at ulike sakkyndige gjør ulike vurderinger i samme sak. Ved at to sakkyndige jobber uavhengig av hverandre, kan det være med på å skjerpe kvaliteten på den enkeltes utredning, og sørge for at domstolen får et bredest mulig grunnlag for å fatte sin avgjørelse.

Vi er derfor enige i at det er viktig at retten vurderer behovet for mer enn en sakkyndig i foreldretvistsaker, og at det er viktig med en pedagogisk påminnelse om dette i barneloven.

Forskriftshjemmel om krav til sakkyndiges mandater og rapporter

Departementet foreslår at det i forskrift kan gis utfyllende regler om utformingen av sakkyndiges mandater og rapporter. Formålet er å tydeliggjøre rollefordelingen mellom retten og sakkyndige, og gjøre BSKs kontroll enda mer effektiv og målrettet. Barneombudet støtter dette forslaget.

Barneombudet anbefalte i vår rapport «Barnas stemme stilner i stormen» at myndighetene bør gi klarere retningslinjer for utforming av sakkyndiges mandat.⁶ Dette fordi Barneombudets inntrykk er at måten mandatet utformes på varierer en del fra sak til sak, og at det er ulike oppfatninger av hvordan mandatet bør utformes. I noen tilfeller bes det om en vurdering av hva som er best for barnet, og i andre tilfeller bes det om en nærmere avklaring på faktiske forhold som kan ha betydning for saken. Det har også vært debattert mye i ulike fagmiljøer om det er en heldig praksis å be den sakkyndige om klare anbefalinger i mandatet. Videre er det ulike meninger om hvor presist dommeren skal formulere problemstillingene den sakkyndige skal utrede. Dette gjelder særlig i saker hvor det er mistanke om vold og overgrep. Barneombudet har inntrykk av at det ikke foreligger noen ensrettet praksis med hensyn til utforming av mandatet i saker der det er anførsler om alvorlige forhold.

Vi mener at den store variasjonen i utformingen av mandatene, tilsier at det er behov for klarere føringer. Vi er enig med departementet i at uegnede mandater fra retten vil kunne påvirke kvaliteten på sakkyndigrapporten, fordi mandatene er styrende for hva retten får

---

⁶ Barneombudets rapport, «Barnas stemme stilner i stormen», side 48-49

opplyst. For at retten skal få et best mulig grunnlag for å treffe gode beslutninger som er til barnets beste, er det derfor viktig at mandatene er gode. Vi er også enige i at klare mandater vil være viktig for å tydeliggjøre rollefordelingen mellom retten og sakkyndige.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet mener at de positive konsekvensene av å utvide BSKs ansvarsområde veier opp for at forslaget vil medføre økte utgifter for staten. Barneombudet støtter dette. Vi er også enig med departementet i at staten bør dekke utgiftene til sakkyndige i foreldretvistsaker, slik staten også gjør i barnevernssaker, og at det ikke bør innføres egenandel for partene. Vi mener her at hensynet til barnet og partenes rettssikkerhet må veie tungt.

Vi vil her også vise til barnekonvensjonen artikkel 4, som pålegger staten en plikt til å sette inn alle egnede lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak for å oppfylle rettighetene i barnekonvensjonen. I FNs barnekomite sine merknader til Norge i 2018 anbefalte komiteen at staten «tildeler tilstrekkelige budsjettressurser, i samsvar med artikkel 4 i konvensjonen».⁷

6. Andre kommentarer til utredningen og forslag vi savner vurdert

Kvalitetssikring av sakkyndigarbeid i saker etter barneloven § 61 første nr. 1

Departementet skriver på side 12 at høringsnotatet gjelder tilfeller der retten bruker den sakkyndige som utreder etter barneloven § 61 første ledd nr. 3. Barneombudet mener at også sakkyndigarbeidet etter barneloven § 61 første ledd nr. 1 bør kvalitetssikres bedre, og at det også her bør gis klarere retningslinjer for utforming av sakkyndiges mandat.

Barneombudet påpekte i vår rapport «Barnas stemme stilner i stormen» at den sakkyndiges rolle og oppdrag i den saksforberedende prosessen er forskjellig fra domstol til domstol.⁸ Vi mener det er uheldig at det ikke er klarere retningslinjer for dette, da disse sakene krever en ryddig og forutsigbar prosess, for å bidra til gode og varige løsninger for barna.

Videre stilles det i denne fasen ikke krav til at den sakkyndige må rapportere skriftlig fra samtaler som er gjennomført med partene og/eller barna. Ingen får dermed innsyn i hva det har vært snakket om, og på den måten får man heller ikke vite hva den sakkyndige bygger sine synspunkter på når de gir råd i disse sakene. Vi mener det er viktig at prosessen oppleves som trygg for alle parter. Når den sakkyndige uttaler seg om hva som vil være det beste for et barn under den saksforberedende prosessen, mener vi derfor at dette bør kvalitetssikres gjennom at den sakkyndige kort skriftliggjør hvilke vurderinger som er gjort, og hva disse bygger på. Dette mener vi bør være en plikt for den sakkyndige.

Sakkyndiges kompetanse

Kompetansekrav

Departementet tar opp spørsmålet om kompetansekrav for sakkyndige på side 8 i høringsnotatet, men skriver at de ikke vil foreta en nærmere utredning av kompetansekrav for sakkyndige i foreldretvistsaker nå. Departementet mener at forslagene i høringsnotatet kan oppnå det overordnede målet om å øke kvaliteten på og styrke tilliten til de sakkyndiges arbeid og domstolens avgjørelser, samtidig som disse ikke vil virke negativt inn på tilgangen på sakkyndige i distriktene.

Vi er enige med departementet i at forslagene i høringsnotatet er viktige for å bidra til å øke kvaliteten på og styrke tilliten til de sakkyndiges arbeid og domstolens avgjørelser, men vi

---

⁷ FNs barnekomite, Avsluttende merknader til Norges femte og sjette rapport (2018), punkt 6b

⁸ Barneombudets rapport, «Barnas stemme stilner i stormen», side 49

mener at disse tiltakene ikke er tilstrekkelige alene. Etter vårt syn er det avgjørende at de sakkyndige har nødvendig kompetanse til å gjøre gode vurderinger for barnet i sakene. Vi savner derfor at departementet også vurderer tiltak som kan bidra til å sikre at den sakkyndige har den nødvendige kompetansen som den enkelte sak krever.

Departementet viser i sin problembeskrivelse på side 25 til at der tilgangen på sakkyndige er dårlig, vil retten kunne stå overfor valget mellom ikke å ha en sakkyndig eller å ha en sakkyndig som ikke er godt nok eller riktig kvalifisert. At kompetansekrav vil kunne virke negativt inn på tilgangen på sakkyndige i distriktene, mener vi ikke kan få avgjørende betydning. Barneombudet mener at det viktigste i disse sakene må være å sikre at de sakkyndige har den kompetansen som er nødvendig for å gjøre gode vurderinger for barna i disse krevende sakene, uavhengig av hvor de bor i landet. utfordringer med rekruttering enkelte steder bør derfor løses på andre måter.

Ettersom kompetansekrav nå er foreslått for sakkyndige i barnevernssaker, mener vi at departementet også burde vurdert kompetansekrav for sakkyndige i foreldretvister, fordi disse sakene kan være like alvorlige og inngripende og få alvorlige konsekvenser for barna.

Krav om egenerklæring for sakkyndige

Vi savner også en vurdering av om det bør innføres krav om at sakkyndige plikter å legge frem en egenerklæring om utdanning, kompetanse mv., som departementet har foreslått for sakkyndige i barnevernssaker.

Utdanningsprogram og register for barnefaglig sakkyndige

Det fremgår av høringsnotatet side 9 at departementet har gitt Bufdir i oppdrag å utrede hvordan utdanningsprogrammet og registeret over sakkyndige i barnevernssaker og foreldretvistsaker kan utvikles, for å bidra til å rekruttere og beholde godt kvalifisert sakkyndige. Departementet skriver at de derfor ikke går nærmere inn i dette.

Barneombudet har lenge ment at det er flere utfordringer med dagens register og utdanningsprogram, og vi er derfor glade for at departementet nå har satt i gang et arbeid med dette. Vi vil her vise til at vi i vår rapport «Barnas stemme stilner i stormen» har kommet med flere anbefalinger på side 50-52 om både utdanningsprogrammet og registeret. Vi mener at flere av disse forslagene kan bidra til å gjøre det enklere for domstolen å finne fram til sakkyndige som har de kvalifikasjonene den enkelte sak krever, noe departementet også påpeker at kan være en utfordring i dag. Vi håper derfor at departementet også vil vurdere tiltak som kan bidra til å løse denne utfordringen.

Forskning og statistikk på sakkyndigarbeid i foreldretvistsaker

Departementet skriver i høringsnotatet at Domstoladministrasjonen ikke har statistikk over antallet saker hvor retten oppnevner sakkyndig etter barneloven § 61 første ledd nr. 3, og at de heller ikke har opplysninger som innebærer at slik statistikk kan utarbeides. Vi mener det er en mangel at det ikke finnes slik statistikk. For å kunne følge med på utviklingen og kvaliteten på domstolens arbeid i disse sakene, mener vi det er viktig å føre statistikk på i hvor mange av foreldretvistsakene retten oppnevner sakkyndige etter § 61 første ledd nr. 3, og hvor ofte det brukes flere enn én sakkyndig og i hvilke saker. Som departementet viser til, fører Nasjonal enhet for rettspsykiatrisk sakkyndige (NERS) statistikk over rettspsykiatriske sakkyndige i straffesaker.

Vi mener det også bør vurderes om det skal gjennomføres forskning på sakkyndigarbeid i foreldretvister. Vi viser her til at departementet nevner at Barnevoldsutvalget tok til orde for at det bør stimuleres til forskning på barnesakkyndig arbeid, og at Høgskulen på Vestlandet

nå har mottatt midler fra forskningsrådet for å kunne undersøke innholdet i sakkyndigrapporter i barnevernssaker og hvordan barnevernet og rettssystemet bruker disse. Vi mener det er behov for tilsvarende forskning for foreldretvistsaker.

Vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Tone Barlund
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.